

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА

ШАТАЛОВА ЯРОСЛАВНА ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК 1:316.334.3:005.322

КОРПОРАТОКРАТІЯ У СУСПІЛЬСТВІ РИЗИКУ

Спеціальність 09.00.03 – соціальна філософія та філософія історії

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня

кандидата філософських наук

Харків – 2018

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор філософських наук, професор
Корабльова Надія Степанівна,
Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, професор кафедри
теоретичної і практичної філософії
імені професора Й. Б. Шада.

Офіційні опоненти: доктор філософських наук, доцент
Висоцька Ольга Євгенівна,
КВНЗ «Дніпровська академія неперервної освіти»,
завідувач кафедри філософії;

кандидат філософських наук, доцент
Чистіліна Тетяна Олександрівна,
Харківський навчально-науковий
інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»,
доцент кафедри менеджменту та
соціально-гуманітарних дисциплін.

Захист відбудеться «08» червня 2018 року о 14:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.051.06 при Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна за адресою: 61022, Харків, майдан Свободи, 6, ауд. 243.

З дисертацією можна ознайомитися у Центральній науковій бібліотеці Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна за адресою: 61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.

Автореферат розісланий «04» травня 2018 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Подольська Т. В.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. В умовах перманентної кризи, спровокованої глобалізацією, неолібералізмом, індивідуалізацією сучасного суспільства, корпоратократія стає повноправним гравцем на світовій арені. Технології і стилістика впливу корпоратократії на світову економіку та буття суспільств значно посилюється через розвиток транснаціональних корпорацій та притаманних їм прагнень контролювати світову політику.

В умовах корпоратократії влада зберігається за корпораціями, тобто економіка керує політикою. Великі корпорації прагнуть стерти межі між політикою і економікою, державою і громадянським суспільством. У зв'язку з цим міждержавні кордони набувають нового значення, вони засновуються на принципах усунення торговельних бар'єрів і забезпеченні вільного руху капіталу. Фактично національні уряди і громадськість стають лише пасивними спостерігачами ухвалення рішень, а великі корпорації контролюють майже весь соціальний простір. Це актуалізує розгляд корпоратократії у проблемному полі соціально-філософського аналізу. Перспектива, що відкривається внаслідок соціально-філософського аналізу, дозволяє визначити, як корпоратократія впливає на екзистенціальний стан людини.

Проблема корпоратократії, її суті, рушійних сил і наслідків, на сьогоднішній день є недостатньо опрацьованою як зарубіжними, так і вітчизняними науковцями. Наявні теоретизації представлені роботами В. Браун, Дж. Перкінса, А. І. Фурсова, які досліджують корпоратократію як основну причину зміни економічної ситуації у світі та стани поглиблення кризи у країнах, які економічно розвиваються. У цьому контексті варто відзначити авторів, що досліджують ролі корпорацій у керуванні світом (У. Бек, Д. Кортен, Ш. Волін, Дж. Агамбен, Б. Крауч, У. Еко, Д. Харві, Д. ван Шлюс), вони не використовують поняття корпоратократія, але воно є «сліпою точкою» в їх концепціях.

Корпоратократія породжує нові види ризиків. Ризик стає визначальною характеристикою сучасного суспільства, що зафіксовано в концепті «суспільство ризику». Суспільство ризику політично нестабільне. Унаслідок виникнення ризиків як домінанти сучасності недовіра до існуючих політичних інститутів і організацій зростає. Поняття «суспільство ризику» є відносно новим об'єктом у наукових розвідках і спирається на авторський концепт У. Бека. Вагомий внесок в розвиток теорії суспільства ризику внесли А. П. Альгін, Д. Белл, Е. Гіденс, М. Дуглас, Н. Луман, Ф. Г. Найт. Концепції суспільства ризику розроблялись у зв'язку з дослідженням його природи у кризовому суспільстві (Ю. А. Зубок, А. В. Мозгова, Б. М. Порфір'єв, В. І. Чупров, О. М. Яницький). Однак проблема суспільства ризику, як одна з головних проблем сучасного суспільства, як причина конфліктів між владою, громадянами, керівниками та підлеглими майже не досліджена в українських філософських розвідках. Ризик не вивчався як проблема, що має значення для інтеграції владних структур і соціальних інститутів.

Перебуваючи у суспільстві ризику, людина постійно піддається впливу ззовні, затиснута між вимогами соціуму та вимогами корпоратократії. З одного боку, корпоратократія пригнічує і позбавляє людину насолоди, а з іншого боку, захищає від факторів зовнішнього середовища, дозволяє освоювати блага природи і

користуватися ними. Тому корпоратократія сприймається як зразок колективних базових уявлень, набутих групою у суспільстві ризику.

Через корпоративну культуру корпоратократія поширює властиві їй соціальні моделі і патерни. Унаслідок цього корпоративна культура стає важливою не лише для корпоратократії, але й для суспільства в цілому, оскільки без сформованої корпоративної культури втрачається комунікаційний зв'язок між керівниками та підлеглими, що призводить до гальмування виробничих процесів.

Виникає необхідність осмислення сутності корпоратократії у суспільстві ризику, її ролі в сучасному суспільстві, розкриття її антропологічних передумов та наслідків.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане на кафедрі теоретичної і практичної філософії в рамках комплексної наукової теми «Філософія і багатоманіття соціокультурних світів» Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна (державний реєстраційний номер 0114U005439).

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційного дослідження є соціально-філософська концептуалізація корпоратократії через вияв її історично конкретних та інваріативних смислів, визначення її сутності та специфіки у суспільстві ризику.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань:

- розкрити смислову динаміку концепту корпоратократії у проблемному полі соціальної філософії;
- реконструювати дискурс суспільства ризику у сучасній філософії через вияв релевантних для цього дослідження ідей та підходів;
- розкрити сутність корпоративної культури як інструменту корпоратократії;
- проаналізувати особливості буття людини в умовах корпоратократії у суспільстві ризику;
- визначити особливості самоорганізації корпоративної культури з метою уникання ризиків;
- обґрунтувати евристичність соціально-філософського концепту корпоратократії.

Об'єктом дослідження є корпоратократія у суспільстві ризику.

Предметом дослідження є соціально-філософські аспекти корпоратократії та її впливи на конституювання суб'єктивності.

Методологічні підстави дослідження. Методологічна програма дослідження має комплексний міждисциплінарний характер, поєднуючи основні стратегії: соціальну феноменологію; історичний підхід у дослідженні соціальних концепцій в історико-філософських джерелах; термінологічний аналіз для визначення основних понять «корпоратократія», «суспільство ризику». Аналіз феномену корпоратократії потребував залучення системного і міждисциплінарного підходів, що дозволило поєднати у єдиному смисловому полі теоретичні здобутки наукових дискурсів суспільства ризику і корпоратократії. Застосування принципів системного та структурно-функціонального аналізу дозволило всебічно розглянути явище корпоратократії, надати йому змістовних характеристик.

Для уточнення основних змістовних характеристик корпоративної культури в процесі взаємодії людини та корпорації використано методи аналізу, синтезу,

узагальнення, порівняння, аналогії та історизму. Комплементарне застосування цих методів дозволило окреслити проблемне поле корпоратократії та означити змістовні характеристики його складових.

Робота спирається на неklasичну концепцію структурування соціальності, що передбачає синтез ідей структуралізму та інтерпретативного підходів під час розгляду проблем формування соціальних значень, поєднання структурного розуміння суспільного життя і життєдіяльності індивідів.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у соціально-філософському осмисленні феномену корпоратократії у суспільстві ризику, розробці концепту взаємодії людини та корпорації, розкритті особливостей корпоративної культури як інструменту корпоратократії.

Наукова новизна дослідження розкривається у таких положеннях:

у перше:

- запропоновано концепт корпоратократії у проблемному полі соціально-філософського аналізу на основі експлікації механізмів його функціонування у суспільстві ризику. Доведено, що таке суспільство задає конфігурацію усім аспектам існування суб'єктивності в економічних термінах;
- показано, що владні інституції і результати їхньої діяльності усе більше управляються фінансовим і корпоративним капіталом, перетворюючи широкий спектр соціальних відносин на економічні;
- обґрунтовано, що особистість, яка конститується владою корпоративних цінностей, економізується сферами і практиками, які до цього не були економічними (освіта, культура, повсякдення).

уточнено:

- витлумачення соціальної реальності як сукупності смислів, які є автентичним середовищем існування людини як соціальної істоти. Соціальна реальність змінюється в умовах перманентної кризи, змушуючи суспільство функціонувати у ситуаціях змінюваності правил гри та поведінки;
- теоретичний зсув від епістемологічних до онтологічних інтерпретацій суспільства ризику. Згідно з онтологічними інтерпретаціями у суспільстві ризику процес виробництва матеріальних і соціальних благ супроводжується систематичним відтворенням ризиків, що стають характеристикою соціального життя і продукуються на етапі необхідності вибору і прийняття рішення, отже суспільство ризику постає нерerefлексованою підвалиною життєвого світу людини;
- смислове наповнення поняття корпоративна культура щодо конотацій впливів на конститування суб'єктивності. Корпоративна культура надає сенс багатьом вчинкам людей, узгоджує індивідуальні цілі людини із загальною метою корпорації, формує спільний культурний простір, проголошуючи цінності корпоративної культури від яких залежить згуртованість колективу і формується єдність поглядів і дій;
- розрізнення між соціально-філософськими концептуалізаціями трудового колективу та корпоративної культури. Корпоративна культура відрізняється від культури трудового колективу характером підпорядкування, цілями

виробничих структур і принципами спільної діяльності працівників у рамках корпорацій;

- зміст поняття функціональна грамотність як проблема пошуку механізмів і способів прискореної ліквідації функціональної безграмотності у сучасному суспільстві (суспільстві ризику);
- витлумачення соціальної відповідальності як принципу, що приносить максимум користі як суспільству, так і корпораціям. Соціальна відповідальність зумовлюється залежністю від соціальних норм, цінностей й законів, що функціонують у суспільстві;
- положення про активний характер інструментального розуму як чинника ризику у формуванні корпоративної культури. Інструментальний розум практично повністю поглинає ідентичність особистості і нав'язує власні норми і цінності людині.

дістало подальший розвиток:

- твердження, що в соціальній площині корпоративна культура працює через цінності і смисли, формуючи спільний знаменник припустимого розмаїття їх індивідуалізації як соціалізуючих феноменів для індивідів;
- положення, що корпоративна культура постає соціальною скріпою спільноти, створення та перетворення соціальної спільноти збігається з процесом її самоописування через владний дискурс.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів визначається сукупністю винесених на захист положень, які характеризуються науковою новизною і розширюють горизонти розуміння у суспільстві ризику трансмутацій влади в корпоратократію та дозволяють засобами соціальної філософії проаналізувати можливі тенденції конституювання валідних образів людини під впливом корпоративної культури. Низка ідей, викладених у дисертації, може сприяти подальшому просуванню в експлікації фундаментальних філософських понять (влада, корпорація, корпоративна культура, суспільство ризику тощо).

Отримані результати складають основу для подальших філософських концептуалізацій соціальності і можуть бути використані в навчальному процесі під час підготовки загальних та спеціальних курсів з філософії, соціальної філософії, політології, соціології, а також під час розробки спецкурсів для бакалаврів, магістрів і аспірантів.

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження виконано автором самостійно. До дисертації включено матеріали колективної монографії, статті автора, які опубліковані в українських та зарубіжних виданнях, тези виступів автора на українських і міжнародних конференціях, а також наукові дослідження, що опубліковані у співавторстві.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дослідження обговорювались на науковому семінарі кафедри теоретичної і практичної філософії, а також у формі доповідей на всеукраїнських та міжнародних конференціях: X - XII Харківські студентські філософські читання (Харків, 2014-2016); VII - IX симпозіумах Харківського інституту фінансів Київського національного торговельно-економічного університету (Харків, 2014-2016); X – XIII наукових конференціях Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана

Кожедуба (Харків, 2014-2017); міжнародних науково-практичних конференціях Харківського інституту фінансів Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі (Харків, 2015); XXIV – XXV міжнародних науково-практичних конференціях Мінського інноваційного університету (Мінськ, 2015-2016); всеукраїнських науково-практичних конференціях Харківського інституту фінансів Київського національного торговельно-економічного університету (Харків, 2016-2017).

Публікації. Основні ідеї та результати дослідження викладено в 23 авторських публікаціях, з яких 1 колективна монографія; 5 наукових статей опубліковано у фахових виданнях України в галузі філософських наук (з них 1 наукова стаття входить до міжнародної наукометричної бази (Index Copernicus)); 1 закордонне видання; 16 публікацій апробаційного характеру.

Структура та обсяг дисертації. Мета дослідження, його завдання та методологічні засади визначили структуру роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та 1 додатка. Обсяг загального тексту дисертації складає 218 сторінок (10,2 д.а.), з них основного тексту – 168 сторінок (8 д.а.). Список використаних джерел містить 233 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми; визначена мета, завдання, об'єкт, предмет і методологічна основа дослідження, вказана наукова новизна роботи, теоретична і практична значущість одержаних результатів, можливості їх застосування; подані відомості про апробації основних результатів дослідження та публікації; описана структура і обсяг дисертаційної роботи.

У першому розділі **«Теоретико-методологічні стратегії дослідження корпоратократії у суспільстві ризику»** на підставі авторської методологічної програми розроблено концепт корпоратократії у проблемному полі соціально-філософського аналізу. Реконструйовано дискурс сутності і змісту суспільства ризику з метою простежити тенденції трансформації особи відповідно до сучасних соціокультурних реалій, обтяжених ризиками і небезпеками, які виступають активними чинниками конструктивних змін у житті людини і суспільства. Своєчасна їх діагностика дозволяє мінімізувати загрозу дезорієнтації особи внаслідок руйнування звичного соціального простору.

У підрозділі 1.1. *«Концепт корпоратократії у проблемному полі соціально-філософського аналізу»* з'ясовується суть поняття корпоратократії (як однієї з змістовних характеристик сучасного суспільства).

Визначено, що «корпоратократія» – це нова форма влади, яка існує у вигляді (квазі)держави без території, доведено, що хоча це і не політична інституція, однак вона є політичним проектом, який створений корпораціями і складається з союзу транснаціональних корпорацій, Міжнародного валютного фонду та Всесвітнього банку. З'ясовано, що оскільки сучасна політика економізується, то країни й індивіди стають проектами менеджменту.

Виявлено, що корпоратократія приймає форму керуючої раціональності, яка розповсюджує власні, специфічно сформульовані, економічні цінності, практики і метрики на кожний вимір людського життя.

Доведено, що корпоратократія впливає на світові процеси, створює тиск на держави і скорочує конкуренцію на світовому ринку, стаючи невід'ємною складовою сучасного суспільства.

У підрозділі 1.2. *«Суспільство ризику: сутність і зміст поняття»* реконструйовано дискурс суспільства ризику.

Визначено, що «суспільство ризику» – це нова парадигма суспільного розвитку, яка означає процес виробництва матеріальних і соціальних благ, що супроводжується систематичним відтворенням ризиків. З'ясовано, що сьогодні ризик стає характеристикою соціального життя, адже виробництво ризиків здійснюється у всіх сферах життєдіяльності суспільства.

Виявлено, що суспільство ризику – це приховане квазіреволюційне суспільство, яке політично нестабільне, внаслідок цього поглиблюється взаємозв'язок між владою і ризиком. Доведено, що домінування ризиків викликає недовіру до існуючих політичних інститутів та організацій, розмиваючи межі між державою і бізнесом.

Розкрито особливість суспільства ризику, яка полягає в тому, що ризики продукуються на етапі необхідності вибору і прийняття рішення. Унаслідок прийняття рішень, ризики загрожують не тільки життю індивіда, але і суспільству в цілому. Будь-яка ситуація може бути ризиковою, навіть бездіяльність.

Проаналізовано вплив суспільства ризику на буття людини, доведено, що ризик, блокує людські інстинкти і робить умови життя людини більш небезпечними. Саме відсутність безпеки змушує суспільство свідомо йти на ризик. Доведено, що суспільство не може повністю звільнитися від ризику, адже намагаючись позбутися однієї ризикованої ситуації, наштовхується на іншу.

У другому розділі «Корпоративна культура як інструмент корпоратократії» розглядається соціально-філософська концептуалізація корпоративної культури як інструменту управління, її відмінність від культури трудового колективу, соціогенні передумови формування корпоративної культури в індивідуалізованому суспільстві та вплив корпоративної культури на структурування соціального простору.

У підрозділі 2.1. *«Методологія розрізнення культури трудового колективу і корпоративної культури»* проаналізовано, що корпоративна культура має спільні і відмінні риси з культурою трудового колективу. Визначено, що спільні риси зумовлені субкультурою інформаційного суспільства та впливом масової культури, а відмінні риси – укоріненні у характері підпорядкування і взаємодії інтересів компанії, цілей виробничих структур і принципів спільної діяльності працівників у рамках компанії.

Обґрунтовано, що культура трудового колективу – це сукупність матеріальних та духовних цінностей групи людей, які були об'єднані конкретним видом суспільно корисної праці і діяли в ринкових умовах за досить уніфікованими правилами, що дозволяло виживати в конкурентній боротьбі, однак такого типу уніфікація

відбувалась у ідеологізованих узагальненнях, що і призвело до втрати людиновимірності.

Визначено, що корпоративна культура на відміну від культури трудового колективу поєднує усіх учасників корпоративної культури, серед яких ієрархічний тип керівництва є неефективним. Такі колективи мають власні цілі, цінності і лідерів, що призводить до відчуження від жорсткої вертикальної структури. Корпоративна культура тлумачиться як філософія та ідеологія управління, вона виступає основним компонентом для виконання основної місії, досягнення основних цілей корпорації, підвищення ефективності та управління інноваціями.

У підрозділі 2.2. *«Соціогенні передумови формування корпоративної культури в індивідуалізованому суспільстві»* розглянуто ті передумови індивідуалізованого суспільства, які впливають на формування корпоративної культури.

Визначено, що індивідуалізоване суспільство – це тип суспільства у якому людина виокремлюється як відносно самостійний суб'єкт, який уникає того, що робить його залежним від соціального середовища та оточуючих соціальних процесів. Об'єктивована індивідуалізація представлена в проектах конструювання власного життя індивідами, їх представленістю в різних соціальних сферах. З'ясовано, що основна риса індивідуалізованого суспільства – це формування егоїстичного індивіда, який піклується лише про себе.

Проаналізовано, що в індивідуалізованому суспільстві існують як позитивні, так і негативні передумови формування корпоративної культури. Визначено, що саме по собі індивідуалізоване суспільство виступає як негативна передумова формування корпоративної культури, тому що воно суперечить ідеології корпоративної культури. У зв'язку з цим доведено, що через індивідуалізацію людство втрачає загальну підставу цінностей і довіру до інших, що заважає формуванню корпоративної культури.

У підрозділі 2.3. *«Корпоративна культура у структуруванні соціального простору»* розглянуто корпоративну культуру як важливий чинник формування соціального простору.

Представлено соціальний простір як сукупність під-просторів (полів), які визначаються соціальною реальністю і залежать від оточуючих умов. Визначено, що корпоративна культура виступає складовою частиною соціального простору, одним із його численних полів.

Проаналізовано принцип структурування корпоративної культури, у результаті якого визначено, що корпоративна культура як поле соціального простору має власну структуру, правила, специфічні закономірності та логіку функціонування. Обґрунтовано, що структура корпоративної культури як поля неоднорідна, і поділяється на різні формальні чи неформальні групи, «субкультури».

Визначено корпоративну культуру як ціннісне поле. Цінності корпоративної культури відіграють важливу роль для корпорацій, вони є ядром корпоративної культури, тому що від цінностей залежить згуртованість колективу і формується єдність поглядів і дій.

Доведено, що корпоративна культура є важливим чинником формування соціального простору, завдяки корпоративній культурі людина отримує досвід

комунікації, формує і змінює власні смислові системи, що переносяться у побут, повсякденне життя та інші соціальні поля.

У третьому розділі «Корпоратократія у суспільстві ризику: антропологічні передумови і наслідки» розглядаються такі антропологічні передумови та наслідки корпоратократії у суспільстві ризику, як: корпоративна свідомість, самоорганізація, соціальна відповідальність, функціональна грамотність.

У підрозділі 3.1. *«Інструментальний розум як чинник ризику у формуванні корпоративної культури і корпоративної свідомості»* розглянуто принцип впливу інструментального розуму на корпоративну культуру та корпоративну свідомість.

Визначено корпоративну свідомість як важливий елемент побудови та існування корпоративної культури. Обґрунтовано, що колективна свідомість створює моральне суспільне середовище, у якому працівники зобов'язані прийняти ті способи дії та мислення, які визнані у колективі.

Проаналізовано принцип формування корпоративної культури і корпоративної свідомості. Визначено ряд кроків, які необхідно здійснити, щоб підтримати стратегію корпоративного розвитку: визначити цінності; вплинути на подолання негативних цінностей; оцінити вплив суспільства ризику на корпоративну культуру; внести корективи у діяльність учасників корпоративної культури.

Розкрито поняття «інструментальний розум» як вид раціональності та засіб використання людей для досягнення певних цілей. Завдяки інструментальному розуму в корпоративній культурі у працівників формується почуття «Ми», що сприяє досягненню відповідної мети.

Доведено, що інструментальний розум стає чинником ризику у формуванні корпоративної культури та корпоративної свідомості, оскільки практично повністю поглинається ідентичність працівника і замість цього нав'язуються корпоративні норми і цінності.

У підрозділі 3.2. *«Самоорганізація як образ мислення у ризик-менеджменті корпорації»* розглядається самоорганізація як принцип, що допомагає спрогнозувати і підготуватись до ризиків, що виникають у діяльності корпорації.

Визначено, що самоорганізація – це процес, під час якого створюється, відтворюється або удосконалюється організація складної динамічної системи (відкритого типу).

Обґрунтовано, що корпоративна культура як система відкритого типу самоорганізується з метою досягнення найвищих результатів своєї діяльності. У результаті взаємодії усіх складових елементів корпоративної культури, виникає позитивний або негативний ефект самоорганізації. За умов стабільності, у корпоративній культурі самоорганізація виконує підпорядковану роль, забезпечуючи підтримку формальних нормативів колективної поведінки на побутовому рівні.

Розкрито, що учасники корпоративної культури – це найголовніші її складові елементи. Від взаємодії цих елементів залежить результат самоорганізації. Самоорганізація як образ мислення учасників корпорації діє за принципом «робити те ж саме, що й інші». Таким чином, це допомагає їм сконцентрувати власні сили та ресурси у напрямку мінімізації ризику під впливом зовнішніх негативних чинників.

У підрозділі 3.3. «Соціальна відповідальність як принцип функціонування корпоративної культури у сучасному суспільстві» розглядається соціальна відповідальність як суспільне явище та складова суспільних відносин, що має взаємозв'язок з корпоративною культурою та допомагає їй функціонувати у сучасному суспільстві.

Визначено, що соціальна відповідальність виявляється на індивідуальному, груповому, суспільному, державному та глобальному рівнях. На груповому рівні соціальна відповідальність розглядається як корпоративна соціальна відповідальність, яка виступає основою всіх бізнес-процесів, що мають бути інтегровані в загальну діяльність організації.

Доведено, що інструменти втілення соціальної відповідальності у корпоративну культуру називають корпоративними соціальними ініціативами. Використовуючи класифікацію корпоративних соціальних ініціатив, розкрито напрями діяльності компанії, у яких втілюється взаємозв'язок корпоративної культури і соціальної відповідальності.

Обґрунтовано, що формування корпоративної культури соціальної відповідальності відбувається в умовах вирішення двох важливих проблем: зовнішньої адаптації та внутрішньої інтеграції. Доведено, соціальна відповідальність корпорації – це технологія взаємодії індивідів, організацій між собою, коли усвідомлюється обов'язок перед суспільством та задовольняються певні очікування соціального середовища на основі соціальних норм, цінностей та законів.

У підрозділі 3.4. «Ризики і небезпеки функціональної грамотності особи» розглядається проблема функціональної грамотності та ризики і небезпеки, які вона створює для сучасного суспільства.

Визначено функціональну грамотність як показник соціального добробуту і зв'язок між грамотністю, продуктивністю праці і соціально-економічним розвитком.

Розкрито, що проблема формування функціональної грамотності зумовлена наявністю функціональної безграмотності. У зв'язку з цим проблема функціональної грамотності розглядається як проблема пошуку механізмів і способів прискореної ліквідації безграмотності, допомагає людині адаптуватися до мінливих умов навколишнього світу та сприяє реалізації діяльності щодо саморозвитку та самовдосконалення особистості.

З'ясовано, що людина, яка не має певного рівня функціональної грамотності і не вкладає інвестиції у власний розвиток, постійно знаходиться у «зоні ризику» і таким чином, фактично викреслена із суспільних відносин. Майбутнє за тими компаніями, які розглядають працівників не як «кріпаків» і видатковий матеріал, а як незамінний ресурс.

ВИСНОВКИ

Соціально-філософський аналіз корпоратократії у суспільстві ризику, запропонований у дисертаційному дослідженні, розкриває теоретичні можливості авторської методологічної програми, яка дозволяє концептуалізувати корпоратократію як процес, результат і специфічну систему влади. Виявлення

поліаспектності корпоратократії та способу її існування як влади у сучасному світі розширює проблемне поле її дослідження.

1. Дослідження смислової динаміки концепту корпоратократії у проблемному полі соціальної філософії доводить, що «корпоратократія» походить від глобальних трансформаційних процесів, причиною яких стала глобалізація. Через глобалізацію усі економічні, соціальні та політичні зміни, стають все більш взаємопов'язаними і взаємозалежними, створюючи комплексну взаємодію між акторами розвитку. Глобалізація – це не лише новітні технології і фінансово-економічні зв'язки, це також і політика з власною ідеологією. Глобалізація виступила як трансформація національної та інтернаціональної системи влади. Відносини між світовими державами та економікою змінились і розпочалась метавладна гра, яка створила новий тип раціональності і політики. Джерелом зміни став неолібералізм, який реалізувався як глобальна політика реформ і призвів до того, що усі сфери економізувались. У зв'язку з цим усі галузі діяльності почали тлумачити у ринкових термінах, людство стало ринковими акторами, а будь-якою соціальною інституцією управляють, як фірмою. Ринок став настільки визначальним для сучасного суспільства, що тепер він замість держав вирішує суспільні проблеми. Це і призвело до виникнення корпоратократії.

2. Сутність суспільства ризику полягає у тому, що сьогодні ризик стає характеристикою соціального життя. Суспільство ризику виникло у результаті перманентної кризи, через яку суспільство постійно відчуває невизначеність, непередбачуваність і незахищеність, які і змушують йти на ризик. Суспільство ризику політично нестабільне. Унаслідок виникнення ризиків як домінанти сучасності, недовіра до існуючих політичних інститутів і організацій зростає. Усе більше розмиваються межі між державою і бізнесом. Виробництво ризиків здійснюється у всіх сферах життєдіяльності суспільства. Ризики накладають обов'язки на тих, хто намагається від них ухилитися і змушують до комунікації з приводу ризиків тих, хто не хоче взаємодіяти з іншими.

Суспільство не відчуває, що воно знаходиться в безпеці і є захищеним, але при цьому сучасний світ вимагає від людей робити вибір і свідомо йти на ризик. Ризик блокує людські інстинкти і робить умови життя людини більш небезпечними. Суспільство ризику впливає на особистість тоді, коли вимагає обирати рішення з кількох можливих, і є непевність в тому, що це рішення призведе до ефективних наслідків. Під впливом суспільства ризику мислення людини набуло властивостей експертної та масової свідомості. Особливість суспільства ризику в тому, що ризики виробляються вже в той момент, коли виникає необхідність вибору і прийняття рішення. Будь-яка ситуація може бути ризиковою, навіть бездіяльність. Ризик це не постійне явище, проте не існує ситуацій, коли ризик відсутній. Сучасне суспільство не може повністю звільнитися від ризику, адже намагаючись позбутися однієї ризикованої ситуації, наштовхується на іншу.

3. Сутність корпоративної культури як інструменту корпоратократії полягає у тому, що для сучасного суспільства корпоративна культура стала невід'ємною частиною, можна сказати, що вона формує громадянське суспільство. Корпоратократія використовує корпоративну культуру як власний інструмент управління і у зв'язку з поширенням корпоратократії цей тип управління почали

використовувати у різних галузях. Отже, у сучасних корпораціях з'являється новий тип координації діяльності, який характеризується як робота у складі команди або корпоративна діяльність. Корпоративна культура стає сукупністю колективів, серед яких ієрархічний тип керівництва є неефективним. Такі колективи мають власні цілі, цінності і лідерів, що призводить до відчуження від жорсткої вертикальної структури.

Корпоративна культура виступає основним компонентом для виконання основної місії, досягнення основних цілей, підвищення ефективності та управління інноваціями. Під впливом суспільства ризику корпоративна культура постійно обирає найменш ризиковані дії, змінює напрямок чи схему впливу для того, щоб не втратити привабливість серед працівників. Її основне завдання полягає у тому, щоб зберегти якість трудових відносин на рівні гідності вільних особистостей. Корпоративна культура створює умови для реалізації людини у світі праці, завдяки чому формується уніфікована, економічна людина, ядром якої виступає наукове знання і для якої всі інші форми освоєння світу і себе важливі настільки, наскільки вони економічно рентабельні.

4. У процесі дослідження встановлено, що особливості буття людини в умовах корпоратократії у суспільстві ризику значно трансформуються.

Корпоратократія – це процес управління в інтересах багатих, який спричинює збагачення великих корпорацій та зuboжіння людства. У зв'язку з цим середній клас знаходиться у стані між страхом втратити роботу і надією на покращення, а бідне населення відчуває повне безсилля та безнадійність. Корпоратократія перетворює усі сфери у ринкові, тому люди стають ринковими акторами, які виступають як людські капітали, що постійно стежать за своєю теперішньою і майбутньою вартістю. Не важливо, якою саме діяльністю займається людина, головне, що постійною метою людського капіталу буде перетворення власних зусиль на підприємство і підвищення його рейтингу.

Перебуваючи в умовах корпоратократії у суспільстві ризику, людина постійно піддається впливу ззовні, у зв'язку з чим вона змінюється, удосконалюється, а через несприятливі обставини – деградує. Людина постійно замкнута між двома протилежними полюсами – природною стихією і вимогами корпоратократії. З одного боку, корпоратократія пригнічує і позбавляє людину насолоди, а з іншого боку, захищає від факторів зовнішнього середовища, дозволяє освоювати блага природи і користуватися ними. Отже, корпоратократія під впливом суспільства ризику блокує людські інстинкти, робить умови життя людини більш небезпечними та невизначеними.

5. Корпоративна культура виступає одним із об'єктів, який виявляє властивості самоорганізації. За умов стабільності, самоорганізація корпоративної культури виконує підпорядковану роль, забезпечуючи підтримку формальних нормативів колективної поведінки на побутовому рівні. Під час самоорганізації корпоративної культури її учасники вступають у взаємовідносини, вони є найголовнішим елементом корпоративної культури, саме від їхньої взаємодії залежить результат самоорганізації. Кожний учасник корпоративної культури культивує здатності до самоорганізації, ті з них, у яких вона розвинена краще, стають постійними або тимчасовими лідерами, у яких – гірше, самоорганізуються

лише для себе. Самоорганізація є образом мислення учасника корпоративної культури, вона ініціює пошуки онтологічних підстав свободи, на яких ґрунтується і розвивається вільна діяльність людини та її дух.

У результаті самоорганізації виникає ефект підвищення результативності за рахунок використання взаємозв'язку і взаємопосилення різних видів діяльності. Самоорганізація корпоративної культури допомагає простежити нерозривний і тісний зв'язок між назрілими змінами, які відбуваються у суспільстві ризику і корпоративній культурі. Таким чином, самоорганізація допомагає передбачити не наслідок, а появу ризикової ситуації.

6. Корпоратократія – це (квазі)держава без території, влада якої ззовні впливає на територіальні держави і створює новий політичний простір, який обмежує владу національних суспільств і ламає їх зсередини. Корпоратократія це не політична квазідержава, однак вона представляє собою політичний проект, який створений корпораціями і складається з союзу транснаціональних корпорацій, Міжнародного валютного фонду та Всесвітнього банку.

Корпоратократія приймає форму керуючої раціональності, що розповсюджує власні, специфічно сформульовані, економічні цінності, практики і метрики на кожний вимір людського життя.

Характерною рисою корпоратократії є те, що вона стирає межу між владою і власністю. Міждержавні кордони набувають нового значення, вони ґрунтуються на принципах усунення торговельних бар'єрів і забезпеченні вільного руху капіталів.

Монополія корпоратократії змінює світову політичну структуру влади, впливаючи на результати державних рішень і реформ. Держави в цілому втрачають своє значення, і замість відносин між державою та економікою з'являються відносини між економікою та економікою. У зв'язку з чим держави стають залежними від світових глобальних корпорацій.

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Колективна монографія:

1. Панфілова Я. О. Українське суспільство як суспільство ризику / Я. О. Панфілова // Українське суспільство в умовах глобальних змін: цивілізаційний вимір / [О. Р. Кануннікова, І. Г. Мухіна, С. М. Соболева, О. Ю. Панфілов та ін.] ; Монографія / за заг. ред. проф. Панфілова О. Ю. – Харків : ВД «Інжек», 2015. – 240 с. – Розд. 8 – С. 169-188. (Особистий внесок здобувача: досліджено соціальну природу суспільства ризику, проаналізовано проблему ризиків в українському суспільстві).

Статті, опубліковані в наукових фахових виданнях України:

2. Панфілова Я. О. Аксіологічні аспекти сучасної освіти / Я. О. Панфілова, О. О. Савченко // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія / редкол. : А. П. Гетьман та ін. – Харків : Право. – 2013. – № 2 (16). – С. 100–108. (Особистий внесок здобувача: досліджено сучасну освіту як чинник функціональної грамотності).

3. Панфілова Я. О. Суб'єкт в освіті: класична та неklasична парадигми / Я. О. Панфілова // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія / редкол.: А. П. Гетьман та ін. – Харків: Право. – 2014. – № 4 (23). – С. 91-99.
4. Панфілова Я. О. Корпоративна культура та суспільство ризику: проблема взаємозв'язку / Я. О. Панфілова // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія / редкол.: А. П. Гетьман та ін. – Харків: Право. – 2015. – № 2 (25). – С. 151-160.
5. Шаталова Я. О. Інструментальний розум як ризик у формуванні корпоративної культури і корпоративної свідомості / Я. О. Шаталова // Гуманітарний часопис: Збірник наукових праць. – Харків: ХАІ. – 2016. – № 4. – С. 46-51. Index Copernicus (ICV 2015: 43,24) ISSN 2073-803X.
6. Шаталова Я. О. Корпоративна культура як поле соціального простору / Я. О. Шаталова // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філософія. Філософські перипетії». – Харків. – 2017. – Випуск 56. – С. 62-67.

Статті, опубліковані в наукових фахових виданнях інших держав:

7. Shatalova Y. Corporatocracy concept in the scope of a socio-philosophical analysis / Y. Shatalova // The European Journal of Humanities and Social Sciences, Premier Publishing s.r.o. – Vienna. – 2017. – 6(1). – P. 132-136.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

8. Панфілова Я. О. Ідентичність особистості в корпоративній культурі / Я. О. Панфілова // Новітні технології – для захисту повітряного простору: X наук. конф. Харківського університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, 9-10 квітня 2014 р.: тези доп. – Харків: ХУПС ім. І. Кожедуба, 2014. – С. 343-344.
9. Панфілова Я. О. Корпоративна культура в умовах ризику / Я. О. Панфілова // X Харківські студентські філософські читання, присвячені 290-річчю Іммануїла Канта: Міжнародна наукова конференція студентів та аспірантів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, 24–26 квітня 2014 р.: тези доп. – Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. – С. 68-69.
10. Панфілова Я. О. Україна як суспільство ризику / Я. О. Панфілова // Соціально-економічні проблеми функціонування фінансових систем в умовах інтеграційних процесів: VII Симпозіум Харківського інституту фінансів Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі, 13 листопада 2014 р.: тези доп. – Харків: ХІФ УДУФМТ, 2014. – С. 508-510.
11. Панфілова Я. А. Критерии корпоративной культуры в обществе риска / Я. А. Панфилова // Управление в социальных и экономических системах: материалы XXIV междунар. научно-практ. конф., 14 мая 2015 г., Минск / редкол.: Н. В. Суша (предс.) и др. – Минск: Минский университет управления, 2015. – С. 229-231.
12. Панфілова Я. О. Культура як стиль життєдіяльності людини / Я. О. Панфілова // Новітні технології – для захисту повітряного простору: XI наукова

- конференція Харківського університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, 08-09 квітня 2015 р. : тези доп. – Харків : ХУПС ім. І. Кожедуба, 2015. – С. 433-434.
13. Панфілова Я. О. Сучасна молодь у суспільстві ризику / Я. О. Панфілова, А. А. Неділько // Розвиток фінансової політики України в умовах трансформації соціально-економічних відносин : Міжнародна науково-практична конференція молодих учених та студентів; 23 квітня 2015 р. : тези доп. – Харків : ХІФ УДУФМТ, 2015. – С. 645-647. (Особистий внесок здобувача: виконано соціально-філософський аналіз суспільства ризику).
 14. Панфілова Я. О. Корпоративна культура та процес прийняття рішення: проблема взаємозв'язку / Я. О. Панфілова // XI Харківські студентські філософські читання : матеріали Всеукраїнської наукової конференції студентів та аспірантів, 16-17 квітня 2015 р., Харків. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – С. 20-21.
 15. Шаталова Я. О. Проблема функціональної грамотності в інформаційному суспільстві / Я. О. Шаталова // Удосконалення механізмів регулювання фінансово-економічного забезпечення сталого розвитку підприємств і регіонів : VIII Симпозіум Харківського інституту фінансів УДУФМТ, 19 листопада 2015 р. : тези доп. – Харків : ХІФ УДУФМТ, 2015. – С. 571-573.
 16. Шаталова Я. О. Соціальна природа суспільства ризику / Я. О. Шаталова // Новітні технології – для захисту повітряного простору : XII наукова конференція Харківського університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба : тези доп., 13-14 квітня 2016 року. – Харків : ХУПС ім. І. Кожедуба, 2016. – С. 436-437.
 17. Шаталова Я. О. Ризик та небезпека функціональної грамотності / Я. О. Шаталова, О. В. Паскова // Актуальні проблеми, тенденції та перспективи розвитку економіки, фінансів та управління в контексті Європейської інтеграції : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених та студентів, 21 квітня 2016 р., Харків. – Харків : РВВ ХІФ КНТЕУ, 2016. – С. 580-582. (Особистий внесок здобувача: проаналізовано основні ризики та небезпеки функціональної грамотності).
 18. Шаталова Я. О. До питання про соціальну відповідальність у сучасному суспільстві / Я. О. Шаталова, Д. С. Головка // Актуальні проблеми, тенденції та перспективи розвитку економіки, фінансів та управління в контексті Європейської інтеграції : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених та студентів, 21 квітня 2016 р., Харків. – Харків : РВВ ХІФ КНТЕУ, 2016. – С. 551-553. (Особистий внесок здобувача: досліджено поняття «корпоративна соціальна відповідальність»).
 19. Шаталова Я. А. Проблемы управления персоналом в рамках корпоративной культуры / Я. А. Шаталова // Управление в социальных и экономических системах : материалы XXV международной научно-практической конференции, 12 мая 2016 г., Минск / редкол. : Н. В. Суша (предс.) и др. – Минск : Минский инновационный университет, 2016. – С. 136-137.
 20. Шаталова Я. О. До проблеми ефективності корпоративної культури / Я. О. Шаталова // XII Харківські студентські філософські читання : матеріали

- Всеукраїнської наукової конференції студентів та аспірантів, 1-2 червня 2016 р., Харків. – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2016. – С. 33-35.
21. Шаталова Я. О. Небезпеки індивідуалізованого суспільства / Я. О. Шаталова // Соціально-економічний розвиток системи фінансів і управління в інноваційному середовищі : проблеми, ефективність, перспективи : IX Симпозіум Харківського інституту фінансів КНТЕУ, 25 листопада 2016 р. : тези доп. – Харків : ХІФ КНТЕУ, 2016. – С. 450-452.
 22. Шаталова Я. О. Інструментальний розум як ризик у сучасному суспільстві / І. В. Романова, Я. О. Шаталова // Новітні технології – для захисту повітряного простору : XIII наукова конференція Харківського університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, 12-13 квітня 2017 р. : тези доп. – Харків : ХНУПС ім. І. Кожедуба, 2017. – С. 534. (Особистий внесок здобувача: виконано соціально-філософський аналіз інструментального розуму як основної небезпеки сучасного суспільства).
 23. Шаталова Я. О. Ризики у формуванні корпоративної культури / Я. О. Шаталова // Трансформація фінансових відносин в умовах економічної глобалізації : Всеукраїнська науково-практична конференція здобувачів вищої освіти і молодих учених, 20 квітня 2017 р. : тези доп. – Харків : ХІФ КНТЕУ, 2017. – С. 326-328.

АНОТАЦІЯ

Шаталова Я. О. Корпоратократія у суспільстві ризику. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філософських наук за спеціальністю 09.00.03 – «соціальна філософія та філософія історії» (Філософські науки). – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Міністерство освіти і науки України, Харків, 2018.

Дисертація присвячена дослідженню феномену корпоратократії у суспільстві ризику. Новизна дослідження зумовлена тим, що вперше в українській філософії осмислено соціально-філософський концепт корпоратократії на основі експлікації механізмів його функціонування у суспільстві ризику. Корпоратократія розглянута як новий тип влади, який впливає на світову економіку, задає конфігурацію усім аспектам існування суб'єктивності в економічних термінах, впливає на екзистенціальний стан людини та провокує виникнення нових видів ризиків, які стають визначальною характеристикою суспільства ризику. Під час дослідження встановлено, що корпоратократія у суспільстві ризику, шляхом маніпуляцій, використовує людство у власних цілях, створюючи більш небезпечні та невизначені умови життя людини. Результати дисертації складають основу для подальшого дослідження феномену корпоратократії у соціальній філософії і можуть бути використані в навчальному процесі під час підготовки загальних та спеціальних курсів з філософії, соціальної філософії, політології, соціології, а також під час розробки спецкурсів для бакалаврів, магістрів і аспірантів.

Ключові слова: корпоратократія, суспільство ризику, корпоративна культура, корпорація, транснаціональні корпорації, корпоративна свідомість,

індивідуалізоване суспільство, самоорганізація, корпоративна відповідальність, інструментальний розум, функціональна грамотність.

АННОТАЦИЯ

Шаталова Я. А. Корпоратократия в обществе риска. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата философских наук по специальности 09.00.03 – «социальная философия и философия истории» (Философские науки). – Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина, Министерство образования и науки Украины, Харьков, 2018.

Диссертация посвящена исследованию феномена корпоратократии в обществе риска. Новизна исследования обусловлена тем, что впервые в украинской философии осмысленно социально-философский концепт корпоратократии на основе экспликации механизмов его функционирования в обществе риска. Корпоратократия рассмотрена как новый тип власти, который влияет на мировую экономику, задает конфигурацию всем аспектам существования субъективности в экономических терминах, влияет на экзистенциальное состояние человека и провоцирует возникновение новых видов рисков, которые становятся определяющей характеристикой общества риска. В ходе исследования установлено, что корпоратократия в обществе риска, путем манипуляций, использует человечество в своих целях, создавая более опасные и неопределенные условия жизни человека. Результаты диссертации составляют основу для дальнейшего исследования феномена корпоратократии в социальной философии и могут быть использованы в учебном процессе при подготовке общих и специальных курсов по философии, социальной философии, политологии, социологии, а также при разработке спецкурсов для бакалавров, магистров и аспирантов.

Ключевые слова: корпоратократия, общество риска, корпоративная культура, корпорация, транснациональные корпорации, корпоративное сознание, индивидуализированное общество, самоорганизация, корпоративная ответственность, инструментальный разум, функциональная грамотность.

ABSTRACT

Yaroslavna O. Shatalova. Corporatocracy in a risk society. – Qualification research paper, manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Philosophy: Speciality 09.00.03 – Social Philosophy and Philosophy of History (Philosophy). – V. N. Karazin Kharkiv National University, the Ministry of Education and Science of Ukraine, Kharkiv, 2018.

The dissertation is dedicated to the study of the phenomenon of corporatocracy in a risk society. This paper represents one of the first attempts in Ukrainian philosophy to comprehend corporatocracy as a socio-philosophical phenomenon on the basis of explication of mechanisms of its functioning in a risk society.

Theoretical comprehension of ways in which corporatocracy as a new type of power affects global economy and the existential state of a person makes it possible to create a

concept of riskogenics not only as a marker of a modern society, but also to demonstrate the riskogenics of the human nature, which allows variations with subjectivity.

In the dissertation research, corporatocracy is a (quasi) state without territory, which is managed by large corporations and consists of an alliance of transnational corporations, the International Monetary Fund and the World Bank. It has been proved that the corporatocratic monopoly changes the global political structure of power, influencing the results of state decisions and reforms. States are generally losing their significance, and the relationship between a state and an economy is being replaced by the relationship between an economy and an economy.

It has been analyzed that in connection with the spread of corporatocracy, the corporate model of behavior and management is becoming relevant. Today, all branches of modern society use corporate culture as a management tool. Under the influence of a risk society, corporate culture constantly chooses the least risky actions, changing the direction or scheme of influence in order not to lose its attractiveness among employees. Corporate culture creates conditions for the realization of a person in the world of work, thus forming a unified, economical person whose core is formed by scientific knowledge and for whom all other forms of understanding the world and themselves are important insofar as they are cost-effective.

The dissertation research has shown that the emergence and development of corporatocracy in a society is not accidental, whereas corporatocracy uses a risk society, promotes the production of risks, and is one of the sources of risks frightening the society while getting the opportunity to manipulate the social consciousness in its own interests at the same time. Due to the emergence of risks as the contemporary dominant, distrust of existing political institutions and organizations is currently increasing. Risk production occurs in all spheres of society.

As a result of the research, the thesis on the transformation of the attributes of human existence in the conditions of corporatocracy in a risk society becomes justified. It has been proved that corporatocracy sets a configuration for all aspects of the existence of subjectivity in economic terms, affecting the existential state of a person and provoking the emergence of new types of risks which become the determining characteristic of a risk society.

The said circumstance shows that when living in the conditions of corporatocracy in a risk society, a person is constantly exposed to influence from the outside, thus changing, improving, and due to unfavorable circumstances - degenerating at the same time. From an individual's perspective, corporatocracy protects them from the factors of the external environment, allowing them to develop and use the corporate benefits, however, it is an illusion that is created and circulated by corporatocracy. From the point of view of corporatocracy, a participant of corporate culture is not a subject, but a means to achieve the goal and obtain state power.

It has been proved in the dissertation that for the successful development of corporatocracy and its perception by society as "an integral part of society", each corporation introduces social responsibility. It is argued that the social responsibility of a corporation is involved in the life of society and is aware of its debt to society, taking into account the social norms, values and laws that have developed in it. As a result, a society trusts the corporate social responsibility, while the corporatocracy in a risk society enjoys

this trust and, through manipulation, uses the society for its own purposes, making the living conditions of a person more dangerous and indeterminate.

The theoretical and practical significance of the results obtained is determined by the totality of the maintained theses that are characterized by scientific novelty, expand the horizons of the understanding of a risk society and the transmutations of power into corporatocracy, as well as by means of social philosophy, facilitate analysis of possible trends in the constitution of valid human images under the influence of corporate culture.

The main theoretical positions and conclusions of the dissertation form the basis for further study of the phenomenon of corporatocracy, which in modern conditions becomes one of the most heuristically fruitful directions of socio-philosophical reflection and answers the demands of our time. A number of the ideas presented in the dissertation may contribute to further advancement in the explication of fundamental philosophical concepts (power, corporation, corporate culture, risk society, etc.).

Key words: corporatocracy, risk society, corporate culture, corporation, transnational corporations, corporate consciousness, individualized society, self-organization, corporate responsibility, instrumental mind, functional literacy.